

Emergint de les ombres: Margaret Macdonald Mackintosh

Pamela Robertson

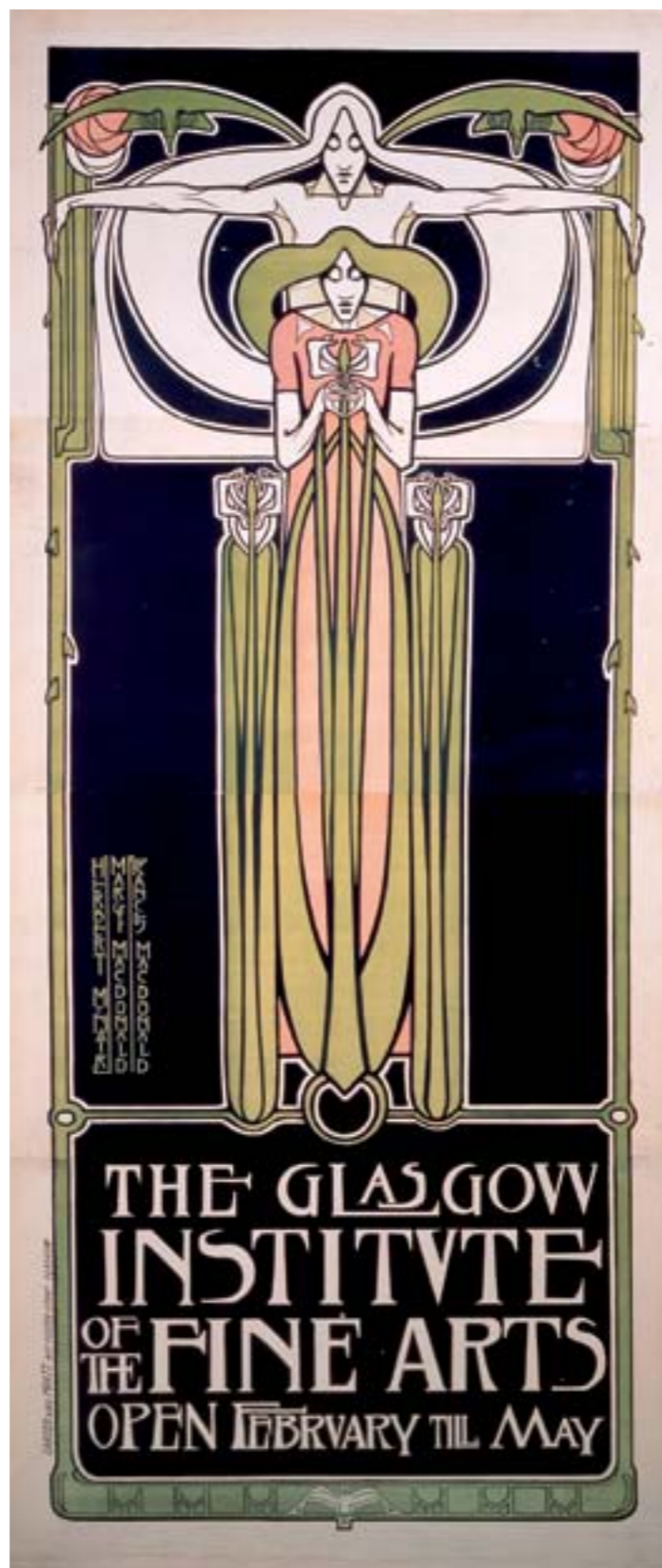
Professora d'Estudis Mackintosh i curadora
Hunterian Museum & Art Gallery, Universitat de Glasgow
p.robertson@museum.gla.ac.uk

Margaret Macdonald Mackintosh fou una de les artistes més dotades de l'Escòcia del tombant del segle XIX. La seva versatilitat queda palesa en les obres que va crear en els àmbits de l'aquarel·la, el tèxtil, el metall i el guix, que ella mateixa dissenyava i realitzava. La seva obra ja madura de principis de la dècada de 1900 fou exhibida al continent i aplaudida a *Dekorative Kunst, Deutsche Kunst und Dekoration* i *Ver Sacrum*. Fritz Waerndorfer, el sofisticat patró dels Tallers Vienesos, va adquirir obres seves i va fer-li alguns encàrrecs. El 1902 va guanyar un Diploma d'Honor a l'Exposició Internacional d'Arts Decoratives Modernes de Torí i, juntament amb el seu marit, Charles Rennie Mackintosh, va obtenir un premi especial al concurs *Haus Eines Kunstfreundes* ("Una casa per a un amant de l'art") de 1900-1901. Hauríem de reconèixer i valorar aquests èxits notables, però sovint queden eclipsats pel debat constant sobre la naturalesa de la seva relació personal i professional amb el seu marit.

Macdonald va néixer el 1864 a Anglaterra. Es tenen poques dades sobre els anys anteriors al trasllat de la família a Glasgow, cap al 1890. De 1890 fins a mitja dècada, va assistir amb la seva germana Frances a la Glasgow School of Art, on van formar una mena d'aliança artística informal amb dos joves aprenents d'arquitecte, Mackintosh i J. Herbert McNair, que es coneixeria com a The Spook School ("L'escola espectral"). Frances i McNair es van casar el 1899 i van anar a viure a Liverpool. Macdonald i Mackintosh es van casar l'any següent. Als inicis dels anys 1900, ella va continuar treballant l'aquarel·la i el disseny tèxtil i va començar a treballar el guix. El 1914, la parella es va traslladar a Anglaterra, va viure a Londres de 1915 a 1923 i va passar els darrers anys de la seva vida en comú a França. Macdonald va viure cinc anys encara després de la mort de Mackintosh i va morir a Londres el 1933.

La carrera de Macdonald es divideix en tres grans etapes. La primera són els anys d'estudiant de la dècada de 1890, anys d'experimentació en què les germanes Macdonald i McNair realitzaven dissenys utilitzant tot un ventall de mitjans. Les seves estilitzacions descarnades desafiaven amb gosadia les normes convencionals de la bellesa femenina i el seu simbolisme esmunyedis deixava perplexos molts comentaristes. L'obra va presentar-se a Lieja, París, Londres i Venècia, i gràcies a això va començar a sorgir la consciència d'uns trets distintius de la Glasgow School de disseny decoratiu.

Els primers anys del segle XX van estar dominats per uns plafons decoratius de guix i metall, majoritàriament incorporats en mobles i interiors dissenyats per Mackintosh. Les seves realitzacions amb guix no tenien rival a Gran Bretanya, ni de fet a cap altre lloc. La majoria van ser creades per a l'empresària de sales de te de Glasgow Catherine Cranston, i les més belles foren les de l'edifici de l'Ajuntament de Viena de Fritz Waerndorfer. *The White Rose and the Red Rose* ("La rosa blanca i la rosa vermella") exemplifica el seu domini tècnic –la mestria en el procés de fer i treballar el guix i la seva perícia en el dibuix decoratiu, on reduïa la forma humana a un dibuix pla de línies entrelaçades. Les seves obres s'inspiraven sovint en textos literaris, com la poesia de Dante Gabriel Rossetti i William Morris, els escrits místics de Maurice Maeterlinck o la Bíblia.

M. Macdonald, F. Macdonald, and J. Herbert McNair. Poster for the Glasgow Institute of the Fine Arts, c.1896. Colour lithograph. 236 × 102 cm

M. Macdonald, F. Macdonald i J. Herbert McNair, ca. 1896. Pòster per a l'Institut de Belles Arts de Glasgow, litografia en color, 236 x 102 cm

Out of the Shadows: Margaret Macdonald Mackintosh

Pamela Robertson

Professor of Mackintosh Studies and Senior Curator
Hunterian Museum & Art Gallery, University of Glasgow
p.robertson@museum.gla.ac.uk

Margaret Macdonald Mackintosh was one of the most gifted women artists working in Scotland at the turn of the last century. Her versatility is demonstrated by her work in watercolour, textiles, metal and gesso – creations which she both designed and hand-crafted. The mature work of the early 1900s was exhibited on the continent and praised in *Dekorative Kunst, Deutsche Kunst und Dekoration* and *Ver Sacrum*. Fritz Waerndorfer, the sophisticated patron of the Wiener Werkstatte, bought and commissioned work from her. She won a Diploma of Honour at the International Exhibition of Modern Decorative Art in Turin in 1902, and, with her husband Charles Rennie Mackintosh, she took a special prize in the *Haus Eines Kunstfreundes* competition of 1900–1901. These substantial achievements should be celebrated, but more often they are overshadowed by an ongoing debate about the nature of her personal and professional relationships with her husband.

Macdonald was born in England in 1864. The years up until the family's move to Glasgow around 1890 are poorly documented. From 1890 to the mid-1890s she and her sister Frances attended the Glasgow School of Art, where they set up an informal artistic alliance with two young architectural apprentices, Mackintosh and J. Herbert McNair. That alliance became known as the Spook School. Frances and McNair married in 1899 and moved to Liverpool. Macdonald and Mackintosh married the following year.

Margaret Macdonald Mackintosh, c.1900

Margaret Macdonald Mackintosh, ca. 1900

During the early 1900s, she further developed her watercolour painting and textile designs and took up gesso work. In 1914 the couple moved to England, living in London from 1915 to 1923, and spent the final years of their lives together in France. Macdonald survived Mackintosh by five years, dying in London in 1933.

Macdonald's career divides into three broad phases. The first comprised the experimental student years of the 1890s during which the Macdonald sisters and McNair designed across a range of media. Their gaunt stylisations defiantly challenged conventional norms of female beauty while their elusive symbolism perplexed many commentators. The work was exhibited in Liège, Paris, London and Venice and started to raise awareness of a distinctive Glasgow School of decorative design. The early 1900s were dominated by decorative panels in gesso and metal, most of which were incorporated into furniture and interiors designed by Mackintosh. Her achievements with gesso were unrivalled in Britain, and indeed further afield.

Margaret Macdonald, 1899. Silvered brass panel. 76.8 × 53.3 cm

Margaret Macdonald, 1899. Plafó de llautó argentat, 76,8 x 53,3 cm

Finalment, en els anys que va passar a Londres, va produir una sèrie d'aquarel·les molt emotives que potser responien a daltabaixos de la seva vida privada, en concret la mort de la seva germana, Frances, el 1921.

Margaret Macdonald, c.1894. Summer. Pen and ink, pencil and watercolour. 51,7 x 21,8 cm

Margaret Macdonald, ca. 1894. Estiu, ploma i tinta, llapis i aquarel·la, 51,7 x 21,8 cm

Macdonald es movia en un món nebulós poblat per éssers decoratius incorporis i asexuals, un món molt allunyat de la realitat quotidiana d'una ciutat industrial complexa. Ha estat criticada per l'estretor d'aquesta visió, que no va canviar al llarg de la seva carrera. Però mentre que als comentaristes posteriors els pot semblar antiquada, en el seu moment es deia: "La Sra. Mackintosh sorprèn amb les seves il·lustracions de la poesia mística. L'escriptura imaginativa de Maeterlinck i les visions de Dante Gabriel Rossetti ressonen profundament en la seva ànima, i sota llur influència la seva mà crea dibuixos, pintures i relleus amb una execució d'una meticulositat i delicadesa poc habituals que no entela mai la seva claror espiritual. No coneix cap relleu de guix de cap artista viu que pugui comparar-s'hi." ("Ein Mackintosh Tee Haus in Glasgow", *Dekorative Kunst*, VIII, 1905, p. 266.)

L'obra de Macdonald ha provocat respostes molt diverses. Mentre vivia, anaven des del menyspreu de la premsa britànica conservadora de la dècada dels anys 1890, fins a les crítiques emocionalment receptives dels escriptors continentals de les primeries dels anys 1900. Aquests comentaris se centraven a valorar l'obra mateixa i reflectien

Macdonald tenia un talent creatiu propi i independent del seu marit

normes i prejudicis estètics. Els comentaris pòstums han pres tot un altre caire. Pocs mesos després de la seva mort va començar una marginalització hostil que va durar fins a un passat recent. Els impulsors d'això foren els defensors del Mackintosh racionalista, que buscaven una explicació als elements decoratius en l'arquitectura altrament pura i pionera de l'arquitecte i que la van trobar en la influència "debilitant" de l'esposa. En la dècada dels anys 1980 va sorgir un moviment de defensa per part d'historiadors de l'art feministes, que culminaria amb la revaluació acadèmica del material original per part de Janice Helland. Helland qüestionava la visió del Mackintosh racionalista i de l'artista geni solitari per a qui Macdonald

Margaret Macdonald, 1902. The White Rose and the Red Rose. Painted gesso on hessian, set with glass beads and shell. 99 x 101,5 cm

Margaret Macdonald, 1902. La rosa blanca i la rosa roja, guix pintat sobre xarpellera, amb granadura de vidre i carei, 99 x 101,5 cm

The majority were created for the Glasgow tea room entrepreneur Catherine Cranston, and the most beautiful for the Vienna town house of Fritz Waerndorfer. *The White Rose and the Red Rose* typifies her accomplished technique – the skilled process of making and working with the gesso

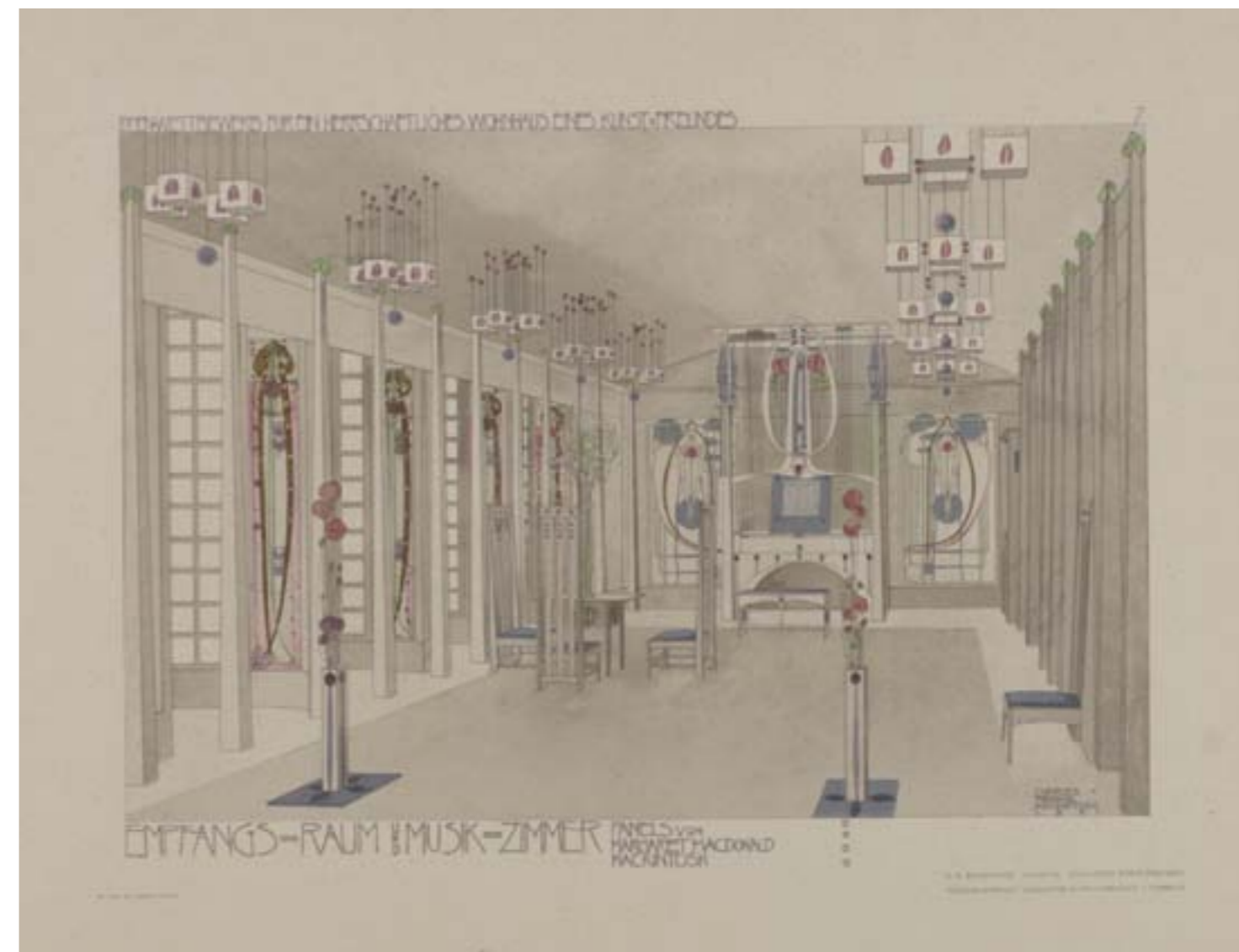
Macdonald had a distinctive creative talent independent of her husband's

and her decorative draughtsmanship which reduced the human form to a surface pattern of interlocking lines. Her works were frequently based on literary sources, including the poetry of Dante Gabriel Rossetti and William Morris, the mystical writings of Maurice Maeterlinck, and the Bible. Finally, during the years in London, she produced a series of moving watercolours which perhaps responded to difficulties in her personal life, in particular the death of her sister, Frances, in 1921.

Macdonald operated in a nebulous world peopled by non-corporeal, asexual decorative beings, a world far removed

from the realities of life in a complex industrial city. She has been criticised for the narrowness of that vision, which did not shift during her career. But while it may appear outmoded to later commentators, in its day her vision resonated: "Mrs Mackintosh is outstanding for her illustrations of mystic poetry. Maeterlinck's imaginative writing, and the visions of Dante Gabriel Rossetti echo profoundly in her soul, and under their influence her hand creates drawings, paintings and reliefs whose unusually meticulous and delicate execution never hampers their spiritual clarity. I know no plaster relief by any living artist which can be compared to hers." ("Ein Mackintosh Tee Haus in Glasgow", *Dekorative Kunst*, VIII, 1905, p. 266.)

Macdonald's work has prompted a great variety of responses. In her lifetime, reactions ranged from the disdain of the conservative British press in the 1890s, to the emotionally responsive critiques of continental writers in the early 1900s. Such commentaries focused on appraisals of the work itself, reflecting prevailing aesthetic norms and prejudices. Posthumous commentaries have taken a different stance.

C. R. Mackintosh and M. Macdonald, 1902. Music room, Haus Eines Kunstfreundes competition. Colour lithograph. 39,4 x 52,8 cm. Macdonald designed the window hangings

C. R. Mackintosh i M. Macdonald, 1902. Sala de música, per al concurs Haus Eines Kunstfreundes. Litografia en color, 39,4 x 52,8 cm. Macdonald va dissenyar els tapissos de les finestres

havia jugat tan sols un paper menor de suport. Altres artistes han produït interpretacions sovint especulatives sobre el simbolisme de l'obra. Més recentment s'ha defensat fins i tot que el disseny dels plafons de guix no eren d'ella, sinó del mateix Mackintosh.

És evident que hi ha un deute. Si més no, Mackintosh li proporcionava oportunitats de feina. Però el deute és mutu. Macdonald va jugar un paper formatiu en el desenvolupament tant de la imaginació creativa de Mackintosh en la dècada de 1890, com de la seva experiència en el treball d'equip i del seu disseny decoratiu figuratiu. I queda clar, a

més, que Margaret Macdonald tenia un talent creatiu propi i independent del seu marit, i que Mackintosh tenia un sentit molt desenvolupat de l'ornamentació al marge de la seva dona. Si la jutgem per dret propi i en comparació amb els seus coetanis, i no amb el seu marit, Macdonald és una artista consumada i versàtil, amb una obra –la de la dècada de 1890, els plafons de guix i brodats dels anys 1900-1910, i algunes de les seves darreres aquarel·les– que la situa com una de les artistes més originals i dotades de la Glasgow School of Art. [U](#)

www.glasgowmackintosh.com

C. R. Mackintosh and M. Macdonald. Desk, painted oak with silvered copper panels by M. Macdonald

C. R. Mackintosh i M. Macdonald. Escritori, roure pintat amb plafons de coure argentat de M. Macdonald

© Hunterian Museum & Art Gallery, University of Glasgow

Margaret Macdonald, 1902. Panel for The Hill House, Helensburgh. Linen with silk, metal, braid, ribbon, and glass beads. 182.2 x 40.6 cm

Margaret Macdonald, 1902. Plafó per a The Hill House, Helensburgh. Lli amb seda, metall, galó, cinta i granadura de vidre, 182,2 x 40,6 cm

La Mort Parfumée (Perfumed Death), 1921. Watercolour. 63 x 71.2 cm

La Mort Parfumée (La mort perfumada), 1921. Aquarel·la, 63 x 71,2 cm

Hostile marginalisation began within months of her death and endured until the recent past. These were largely led by champions of Mackintosh the Modernist who required an explanation for the decorative elements in Mackintosh's otherwise pure and pioneering architecture and found this in her "debilitating" influence. A defence was launched by feminist art historians in the 1980s, culminating in the scholarly reappraisal of source material by Janice Helland. Helland challenged the narrative of Mackintosh the Modernist and the notion of the sole artist-genius to whom Macdonald played a minor supporting role. Other writers have produced often speculative interpretations of the symbolism of the work. More recently, claims have been made that even the design of the gesso panels was not hers but Mackintosh's.

There is of course indebtedness. Mackintosh at the very least provided work opportunities. But the indebtedness is mutual. Macdonald played a formative role in developing Mackintosh's creative imagination in the 1890s, his experience of collaborative working, and his decorative figurative draughtsmanship. It is also clear that Margaret Macdonald had a distinctive creative talent independent of her husband's and that Mackintosh had a highly developed sense of ornamentation independent of his wife's. Judged in her own right and in comparison with her peers, and not her husband, Macdonald stands as an accomplished and versatile artist whose work of the 1890s, the gesso and embroidery panels of 1900 and 1910, and certain of the late watercolours establish her as one of the most unusual and gifted artists of the Glasgow School. [U](#)

www.glasgowmackintosh.com